

Йордан Радичков
Небесна благодат

Мислил ли е Бог, когато е създавал света, че и моето родно селце ще се появи на бял свят, че през зимата ще бъде затрупано от снега заедно с неговите петстотин жители, две сковани от лед воденици, много кучета вълкодави, гласовити петли, снежни пъртини, кошове за кукуруз, под чиито стрехи висят обесени свраки, люлени от вятъра, за да плашат живите свраки, ята яребици под снега на нивите, ситни синигери, изпити от студения вятър. Според старите хора в селцето зимният вятър е толкова много лют и тъй зъл, че пие кило кръв от синигер! По поречието на река Златица димят стари топлици, останали още от римско време. По тези топлици древните римляни са копали чакъл и пясък, промивали са чакъла и пясъка и са добивали злато. Това се наричаше плаване на злато. Римляните си бяха заминали отдавна, но плаването на злато остана и в моето детство още можеше да се видят край реката хора, заети с плаването на злато. Бяха останали и топлиците, оградени с камъш и тръстика. В тези топлици идващите от север птици кацаха, за да се нахранят, да поспят и да продължат пътя си на юг по въздушните пътища на птиците. Учителят ни казваше, че над нас преминава Големият аристотелев път за прелет на птици, останал от много стари времена. По този небесен път при нас се отронваха не само диви гъски, но и лястовици и щъркели, а така също и пѣдпѣдъци, цигански петлета, бекаси и особено нежната и миловидна гургулица, с която горите ни бяха пълни. В селцето ни гургулицата бе на особена почит, защото се знаеше, че тя е подсказала на човека какво да прави с мъртвите. Според разказваното от старите хора, когато Каин убива Авел и се чуди какво да направи с трупа на убития, тогава над полето прелетяват две гургулици на път за Индия. Едната гургулица пада мъртва на земята, другата прави кръг и каца до мъртвата птица. Тя издълбава с човката си малка трапчинка, преобръща вътре в нея мъртвата птица и я затрупва с прѣст. Като видял това, Каин сметнал, че гургулиците са пратени от небето, за да му покажат какво да прави с убития, и Каин направил каквото му показала гургулицата, полагайки тялото на Авел в земята. Това било и първото погребение на човек... Оттогава до ден-днешен нежната и миловидна гургулица все бърза по Големия аристотелев път, за да припомня на човека как трябва да погребва мъртвите.

Ако се огледаме внимателно около себе си, ние ще видим как навсякъде край нас се е изсипвала небесна благодат. Че малко ли е това – реката да ти носи златоносен пясък, да ти мели мливото във водениците и да ти дава възможност да плавиш злато! Всеки се гордее с това, което си има, някои от големите съседни села се гордееха с богатвата си и с

това, че вършееха житото си с американски вършачки „Арканзас“, наричани по нашия край батози, докато ние вършеехме житото си със старовремската вършачка „Николае Фехер“, наричана снизходително Никола Феферката. Други се гордееха с валцовите си мелници и с това, че край тях минаваха влакове, железопътните спирки и гари носеха имената на селата им, но си нямаха Големия аристотелев път, за да може небето да изсипва над тях благодатта си, както щедро я изсипваше над нас.

Относно пътищата мога да кажа, че зимно време в разговорите често се споменаваше и селото Вълчедръм. Това село бе разположено по средата на пътя между Балкана и Дунава, на старовремски вълчи друм, подсказваше го и самото му име – вълчи – друм. Някога по тези места имало големи гори, през тях минавали глутниците на сивите планински вълци и си давали среща с белите карпатски вълци, идващи откъм влашките земи. Когато река Дунав замръзвала, белите вълци минавали леко по леда, за да нападат кошарите с овце по българските земи... По този вълчи друм стопаните отглеждали своите едри кучета вълкодави, наричани каракачански кучета заради това, че са разселени по тези места от овчарите каракачани. Някога каракачаните са се движели свободно със стадата си от Бяло море до Дунава и обратно. Това са все останки от древни миграционни пътища. Такива древни останки днес може да се видят в скандинавските страни, където лапландците придружават свободно своите еленови стада. В шведските планини съм виждал преди години лапландски селища със стада елени, както и лапландска църква със стенопис с Христово разпятие. Край кръста на разпънатия Исус стои и гледа кротко северен елен, приличен на елените, които докарват с шейна по нашите земи Дядо Мраз... Това, мисля аз, се все трохи от небесната благодат, отронени за нас.

Като пиша сега, умът ми тича непрестанно напред и назад, търсейки белези на небесната благодат по нашите земи. Без де искам, се натъквам на християнските оброци в родиния ми край, това са оброците на детството. Тези оброци показват как хората са покръствали по-личните места в землищата си. Така те са и очовечавали земята си. Оброците са обикновено по южните, припечните места. Северните места са мъртвичави и студени, по тях няма оброци, няма лозя, няма пчелини, няма овчарски кошари. Северните места са не само мъртвичави и студени, оттам минават вълчите глутници и градушките, горите там са пълни със суеврие и невежество.

Но въпреки снега, който е загулил селото, въпреки преспите и студа, ето че се задава и Коледа, а заедно с нея из селцето плъпват и

коледарите. Сред коледарите е и моя милост. Бях най-малкият в махалата, но големите момчета ме вземаха със себе си да им бъде дружина. Помня, че в ония години падаха дебели снегове и по улиците се образуваха големи преспи, толкова големи, че човек може да затъне в тях до шията. По-големите момчета вървяха най-отпред по улицата и правеха пъртина, а ние, най-малките, подгичвахме най-отзад и пригласяхме на техните коледарски благословии. Когато влизахме в някоя къща, стопаните ни посрещаха радостно, стопанката загребваше жито, хвърляше го с шепа над главите ни, ние се покланяхме и припявахме: „Да се роооди, да се пре-клооо-ни!“ Стопанката раздаваше на всички ни по едно коледно коларче и по шепа сушени плодове, когото успяваше, погалваше по главицата, ние се посбутвахме и тръгахме да излизаме навън, благославяйки дома и стопаните по следния начин: „Ние из ижа – Бог у ижа!“ Там, където коледарите не се посрещаха добре, те си тръгваха викайки високо: „Ние из ижа – миш у ижа!“... Това обаче се случваше рядко, много рядко. Аз поне не помня да сме напусkali някой дом с подобна благословия. За всеки случай обаче ние я знаехме, бяхме я заучавали предварително. Но понеже навсякъде ни посрещаха добре, по лицата на стопаните личеше особена възбуда, хората се радваха, че са им дошли коледаи да благословят дома им и да помолят Господа, когато си тръгнат, Господ да не остави стопаните сами, а да влезе в дома им. Не зная дали Бог успяваше да влезе във всеки дом, но като гледах всеобщата възбуда, обхванала всичките жители на селцето, не можех и да си помисля, че Бог няма да се погрижи, ако не може сам да влезе във всеки дом, то да изпрати ангелите си в селцето, тъй че във всеки дом да усетят как ангелски крила раздвижват въздуха, как прошумяват ангелски пера и Бог дава знак, че е чул нашата молба: „Ние из ижа – Бог у ижа!“ То е колкото молба, толкова и благословия, излязла от детските уста. Каквито и грижи и каквато и работа да има Бог, той, вярвам, ще ги остави, за да обърне внимание на коледарите, и когато те излизат от някой дом, виждам как Бог отупва нозете си от снега пред прага на дома, за да прекрачи прага и да влезе при стопаните, при децата им и при домашните животни. А ние, наредени един зад друг вървим през пъртината и преспите към следващия дом... Подхлъзвам се, препъвам се и падам в снега, но се изправям бързо, като внимавам да не изгърва кравайчетата. Подушило кравайчетата, зад мен върви някое съседско куче, протяга муцуна и си отхапва от кравайчетата. Съседското куче върви подире ми дори и когато съм се изкачил по стъпалата на следващата къща, виждам през отворената врата как стопанката загребва с шепа и сее жито над

главите на коледарите, те се покланят и благославят: „Да се рооо-ди, да се прек-лоони!“ Спирам се, за да се поклоня заедно с другите коледари, а през това време кучето се навежда и си отхапва голям залък от коледното кравайче. Това куче и това кравайче са се врязали дълбоко в паметта ми. Човек може така да върви до края на дните си, следван по петите от кучето! Но човекът – чуй ме, Господи – си прибра кравайчето, прогони кучето от себе си, нарече го с какви ли не груби думи, помяр го нарече, Господи, бездомно куче го нарече и като видя с каква радост се съешава с другите кучета, му завидят и се закани да го скопи, за да го лиши от последната му кучешка радост... Не позволявай това да се случи, Господи, ти знаеш как да се намесиш и не ни отказвай Своята небесна благодат!

КРАЙ

© Йордан Радичков

Източник: Литературен клуб

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11799>]